

Araştırma Makalesi – Research Article

DOI: 10.54493/jgtr.1363123

Diaspora ve Kültürel Miras Turistlerinin Seyahat Motivasyonları Üzerine Bir Değerlendirme***An Evaluation on Travel Motivations of Diaspora and Cultural Heritage Tourists**Berna PALA^{1**}, Emrullah TÖREN²**MAKALE BİLGİSİ****Makale Geçmişi:**

Başvuru tarihi:19/09/2023

Kabul tarihi:26/10/2023

Yayın tarihi: 28/10/2023

Anahtar Kelimeler:

Diaspora Turisti, Kültürel

Miras Turisti, Seyahat

Motivasyonu

ÖZET

Atalar, kökler ve aidiyet gibi motivasyonlar ile anavatanlarına seyahat eden diasporalar diaspora turisti; farklı kültürlerin mirasını motivasyon edinip turistik destinasyonlara seyahat eden bireyler ise kültürel miras turisti olarak isimlendirilmektedir. İki turist türünün oluşturduğu turizm hareketliliği diaspora turizmi ve kültürel miras turizmi olarak ifade edilmektedir. Bu turizm türlerinin, kültüre dayalı turizm çeşitleri içerisinde yer alması turistlerin seyahatlerinde ortak motivasyonlarının olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın amacı, diaspora ve kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarının arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaktır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma geleneği benimsenmiştir ve doküman analizi ile içerik analizi tekniklerinden faydalanılmıştır. Araştırmada, diaspora ve kültürel miras turistlerinin motivasyonlarının benzerlikleri ve farklılıkları incelenerek bulgular elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, diaspora ve kültürel miras turistlerinin motivasyonlarının benzerlik gösterdiği fakat benzerliklerin kendi içinde farklılaşabildiği ortaya çıkmıştır. Sunulan önerilerin ise turizm araştırmacılarına ve endüstrisine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ARTICLE INFO**Background:**

Received: 19/09/2023

Accepted: 26/10/2023

Published: 28/10/2023

Keywords:

Diaspora Tourist,

Cultural Heritage Tourist,

Travel Motivation

ABSTRACT

Diasporas who travel to their homeland with motivations such as ancestors, roots and belonging are called diaspora tourists; Individuals who are motivated by the heritage of different cultures and travel to touristic destinations are called cultural heritage tourists. The tourism mobility created by two types of tourists is expressed as diaspora tourism and cultural heritage tourism. The fact that these types of tourism are among the types of culture-based tourism shows that tourists have common motivations for their travels. The aim of this research is to reveal the similarities and differences between the travel motivations of diaspora and cultural heritage tourists. Qualitative research tradition was adopted as the research method and document analysis and content analysis techniques were used. In the research, findings were obtained by examining the similarities and differences in the motivations of diaspora and cultural heritage tourists. As a result of the research, it was revealed that the motivations of diaspora and cultural heritage tourists are similar, but the similarities can differ within themselves. It is thought that the suggestions presented will contribute to tourism researchers and industry.

1 Yüksek Lisans Öğrencisi – Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Rehberliği Tezli Yüksek Lisans Programı

palaberna@gmail.com ORCID: 0000-0003-4384-5743

2 Dr. Öğr. Üyesi - Kırklareli Üniversitesi Turizm Fak. Rekreasyon Yönetimi Bölümü emrullahtoren@klu.edu.tr ORCID: 0000-0002-3897-7912

* Bu çalışma "Diasporaların Seyahat Motivasyonlarında Kültürel Miras Varlıklarının Önemi: Bulgaristan Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Sorumlu yazar/Corresponding author.

Önerilen Atf/ Cited as: Pala, B. ve Tören, E. (2023). Diaspora Turistlerinin ve Kültürel Miras Turistlerinin Seyahat Motivasyonları Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Global Tourism And Technology Research*, 4(2): 129-141.

Giriş

Dünyanın her yerine uzanarak geniş bir yelpazeye sahip olma özelliği taşıyan diaspora turizmi, turizm için kısmen yeni bir araştırma konusu sayılan, anlamı ve tanımı sorunlu kalan bir alandır. Grekçe’de saçılan tohumlar anlamına gelen diaspora kavramı, göç veya sürgün gibi politik veya ekonomik gerekçelerle anavatanından ayrılıp farklı bölgelerde yaşamlarını devam ettiren ve anavatanlarına bağlılıklarını sürdüren toplulukları ifade etmektedir (Cohen, 1997; Mitchell, 1997; Wilkoszewski, 2010; Iorio ve Corsale, 2013; Li, Mckercher ve Chan, 2019). Diasporalar anavatanından uzakta yaşamlarını sürdüren ve Diaspora ve turizm anavatanına seyahat, kökleri araştırma, tarihi bağlar, anavatan vatandaşlarının diaspora topluluklarını ziyareti, diasporaların kültürel miraslarını merak etmesi gibi birçok noktada örtüşmektedir. Diasporalar, hatırlama kültürünü benimseyerek anavatanları ile bağlantıları oluşturmak (Schlosser, 2011), topluluk içindeki ve ulus ötesindeki bağlantılarını sürdürmek (Tsagarousianou, 2004), anavatan olarak benimsedikleri ata toprakları ile ilişkiler kurmak (Coles, 2012), gelecek nesillere aile bağlarını aktarmak ve aile olma duygusunu kazandırmak (Mand, 2015), bireysel ve duygusal ilişkilerini korumak ya da güçlendirilmek, anavatanlarını yeniden keşfetmek, öz vatanlarını yaşamak, öz kimliklerini ve köklerini yeniden bulmak (Iorio ve Corsale, 2013) gibi motivasyonlar ile anavatanlarına seyahat ederek turizm hareketliliğini oluşturmaktadırlar. Diaspora turizmi, farklı ülkelerde yaşayan azınlık halkların anavatanlarına gerçekleştirdikleri turistik seyahatlerdir. Bu turistik seyahatlere katılan turistler ise diaspora turisti olarak isimlendirilmektedirler.

Kültür, belirli bir bölgeye özgü geçmişten günümüze gelen ve sürdürülebilirliği sağlanan örf, adet, inanç, dil, yaşam biçimi, tarihi değer, sanat ve mimari yapı gibi maddi ve manevi değerlerin bütünüdür ifade eden bir kavramdır (Uygur ve Bakan, 2007; Diker ve Deniz, 2017). Miras, TDK (2023) tarafından “bir neslin kendisinden sonraki nesle bıraktığı şey” olarak tanımlanmıştır. Kültür ile miras kavramlarının bir araya gelip bütünleşmesiyle olan kültürel miras ise Kültür ve Turizm Bakanlığı (2009) tarafından, “geçmişten miras alınan ve farklı nedenlerle geleceğe miras bırakılmak istenen, fiziksel olarak var olan ve insanlar tarafından yapılmış her türlü eserler ile bir topluma ait değerler bütünü” şeklinde ifade etmektedir. Pala (2005) kültürel mirası atalardan miras kalan, bireysel ve toplumsal açılardan anlama sahip olduğu için korunan eserleri ve ifadeleri olarak tanımlamaktadır. Kültürel miras, atalardan miras olarak alınan ve gelecek nesillere miras olarak bırakılmak istenen eserler ve değerler bütünüdür (Pala, 2022). Kültürel miras turizmi ise turizm endüstrisi içinde hızla büyüyen bir niş pazar olan, turistlerin seyahat edecekleri destinasyonlarda tarihi ve kültürel bölgelerin ziyaret edilmesi, destinasyonda yer alan faaliyetlere katılması ve o kültürü derinlemesine deneyimlemesinin fırsatı sunan bir turizm türüdür (Yıldırım, Deniz ve Dalkılıç, 2022). Kültürel miras turizm kapsamında seyahat eden turistler ise kültürel miras turisti olarak isimlendirilmektedirler. Seyahat motivasyonu da kişilerin seyahate çıkmadan önce onları yapacakları seyahate hazırlayan ihtiyaçları olarak tanımlanmaktadır. Pizam ve Mansfeld (1999), seyahat motivasyonunu bireyi turistik faaliyetlere katılmaya teşvik eden ihtiyaçlar bütünü olarak tanımlamaktadır.

Diaspora ve kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarını konu edinen bu araştırmanın amacı, iki turist tipinin motivasyonları arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyarak literatüre katkıda bulunmaktır. Yapılan bu araştırmanın turizm literatürü ve turizm endüstrisi açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Literatür

Seyahat Motivasyonu

Etimolojik kökeni incelendiğinde Latince “movere” sözcüğünden türeyen (Kramer, 2011) ve Türkçeye Fransızca “motivation” sözcüğünden çevrilen motivasyon kavramı “isteklendirme, güdüleme” olarak ifade edilmektedir (TDK, 2023). Motivasyon, bireyi tatmin edilmesi yüksek birtakım faaliyetlere yönlendiren (Moutinho, 2000); bireyin davranışlarını ve faaliyetlerini uyandıran ve bütünleştiren hem psikolojik hem biyolojik ihtiyaçlar ve istekler olarak tanımlanmaktadır (Uysal ve Hagan, 1993). Turizm açısından incelendiğinde insanların davranış nedenleri olarak kabul edilen

(Mook, 1996), bireyin tüm davranışlarının ardındaki itici ve çekici faktörler olarak tanımlanan motivasyon, turist davranışını açıklamada da önemli bir değişken olarak ifade edilmektedir (Crompton, 1979; Iso-Ahola, 1982). Dann (1977), motivasyonu bir bireyi veya bir grubu seyahat etmeye hazır hale getiren ve yönlendiren zihni bir durum olarak açıklanmaktadır. Seyahat motivasyonu ise bireyleri seyahat deneyimi yaşamaya yönlendiren faktörler olarak tanımlanmaktadır (Harman, 2014). Pizam ve Mansfeld (1999), seyahat motivasyonlarını bireyi turistik faaliyetlere katılmaya teşvik eden ihtiyaçlar bütünü olarak kavramsallaştırmıştır. Pearce ve Lee'ye (2005) göre de seyahat motivasyonu, insani motivasyonlar içerisinde bulunan özel bir alt kümedir ve bireyin seçimine, davranışına ve deneyimine yön veren biyolojik ve kültürel güç ağıdır.

Literatürde seyahat motivasyonlarının iç uyaranlar (itici faktörler) ve dış uyaranlar (çekici faktörler) olarak sınıflandırılmasında geniş bir görüş birliği vardır (Uysal ve Jurowski, 1994; Baloğlu ve Uysal, 1996; Kim, Lee ve Klenosky, 2003; Harman, Çakıcı ve Akatay, 2013; Wang, 2016). Seyahat motivasyonları konusunda yapılan ilk çalışmalar incelendiğinde yaşam alanının sıradanlığından kaçmak, kendini keşfetmek ve değerlendirmek, rahatlamak, saygınlık, yenilenmek, akrabalık ilişkilerini geliştirmek, sosyal etkileşimi kolaylaştırmak ve yenilikler olarak sıralanan yedi sosyopsikolojik, iki kültürel olmak üzere dokuz tane motivasyon faktörü ortaya çıkmıştır (Crompton, 1979). Yapılan bir diğer çalışmaya göre ise turistlerin seyahat motivasyonları kalıbı genişletilerek kişisel gelişim, statü kazanma, kültürel faktörler, fiziksel faktörler, duygusal faktörler ve kişisel faktörler olmak üzere altı başlık önerilmiştir (Swarbrooke ve Horner, 2007).

Diaspora Turistlerinin Seyahat Motivasyonu

Anavatanından talihsiz sebeplerle ayrıldığı halde anavatanına ve vatandaşlarına karşı bağlılığını koruyan ve kendi kimliğinin de bilincinde olan göçmenler diaspora olarak adlandırılmaktadır (Safran, 1991). Diaspora turizmi ise doğdukları coğrafyalardan göç eden kimselerin birtakım motivasyonlarla anavatanlarına gerçekleştirdikleri seyahatlerdir (Otoo, Kim ve Choi, 2021). Scheyvens'e (2007) göre diaspora turizmi "*Pasifik ve Karayip Adaları'ndan Filipinler'e, Çin'den Gana'ya, Bangladeş'ten Hindistan'a kadar geniş bir yelpazeye sahip olan önemli bir turizm çeşidi*" olarak; Tören'e (2021, s.52) göre ise, "*günümüzde Türkiye'den Japonya'ya, Rusya'dan Güney Afrika'ya, Meksika'dan Galler'e kadar uzanan çok geniş bir coğrafyada, göçün olduğu her yerde turizm hareketliliğinin artmasına katkı sağlayan kültüre dayalı bir turizm türü*" olarak ifade edilmiştir. Diaspora turizmine katılan turistler ise diaspora turisti olarak isimlendirilmektedirler.

Anavatanlarına seyahat eden diaspora turistlerinin kimlikleriyle bağlantılı benzersiz motivasyonları vardır ve edinmek istedikleri deneyimler, boş zamandan bireysel keşiflere kadar değişiklikler göstermektedir. Diaspora turistlerinin öne çıkan seyahat motivasyonlarını kökler, kimlik bilinci, atalar, anavatan bağlılık, aile ve arkadaş ziyareti, tarihi bağlar, aidiyet, miras, anavatan keşif isteği, anavatan ile ilgili anlatılanlara duyulan merak, öğrenme isteği, inanç, ibadet, deneyim, tatil, anavatan gerçeğe etkinlikler, gastronomi ve kültürel miras olarak ifade etmek mümkündür (Baldassar, 2001; Tören, 2012; Tören, 2014; Arık Yüksel, 2018; Murdy, Alexander ve Bryce, 2018; Tören, 2018; Çıkmı, 2020; Çıkmı ve Kızanıklı; 2021; Çıkmı ve Kızılırmak, 2021; Pala ve Tören, 2021; Tören, 2021; Pala, 2022). Iorio ve Corsale (2013), diaspora turistlerinin anavatanına seyahat motivasyonları nesilden nesile farklılık gösterdiğini, ilk nesillerin nostalji arayışında olduğunu, ikinci nesillerin ise kökenleriyle ve kültürel kimlikleriyle bağlantı kurma çabası içinde olduğunu ifade etmişlerdir. Diasporaların zaman içerisinde göç ettikleri coğrafyalara sağladıkları uyum ve nesiller arası seyahat motivasyonları farklılığı diaspora turistlerinin seyahate çıkma olasılıklarını da etkilemektedir. Öz kimlikleriyle ve kültürleriyle daha güçlü bağları olan bireylerin yeniden bağlanma ve aidiyet motivasyonlarıyla seyahatlere çıkma olasılığına daha yüksek oranda rastlanırken göç ettikleri coğrafyalarla bütünleşmiş ve çok kültürlü bireyler haline gelmiş olan kişilerin bu motivasyonlarla seyahate çıkma olasılığına daha az rastlanmaktadır (Li, McKercher ve Chan, 2019). Diğer uluslararası turistlerle karşılaştırıldığında, diaspora turistleri anavatan veya ata toprağı olarak gördüğü coğrafyalara daha güçlü bağlar kurma eğilimindedirler. Bu durum diaspora turistlerinin seyahat deneyimlerinin kişiselleştirilmesini de beraberinde getirmektedir (Ben-Rafael, 2013). Uluslararası turistler genellikle hedef ülke ya da hedef

şehir belirleyerek seyahat ederken, diaspora turistleri ise anavatanlarına seyahat etmektedirler. Diasporaların anavatanlarına gerçekleştirdikleri seyahatler ülke geneline yayılarak daha yerel alanları kapsamaktadır (Huang, Hung ve Chen, 2018). Diaspora turistleri bilgi paylaşımı ve kişisel iletişim yoluyla yerel topluluklarla etkileşim kurmak istediklerinden, sosyal etkileşim ve yerel kültür diasporik seyahat motivasyonlarında önemli yer tutmaktadır (Alexander, Bryce ve Murdy, 2017). Diaspora turistleri yalnızca temel turistik alanları ziyaret etmekle kalmayıp ikincil bölge olarak düşünülebilen daha yerel alanları da ziyaret etmekte olup yerel halkın ve yerel işletmelerin sunduğu yerel ürünleri ve hizmetleri tüketerek turizm hareketine katılmaktadırlar (Seraphin, Korstanje ve Gowreesunkar, 2020). Böylelikle diaspora turistleri, yerel kalkınmaya ve kültürel mirasın korunmasına da katkı sağlamaktadırlar (Iorio ve Corsale, 2013; Huang, Hung ve Chen, 2018). Diaspora turistlerinin atalarına bağlılığından kaynaklanan ve onları yerel turizm hareketlerine katılmaya yönlendiren seyahat motivasyonları anavatanlarında bulunan kültürel miras varlıklarını öğrenme isteğini de beraberinde getirmektedir (Pala, 2022).

Kültürel Miras Turistlerinin Seyahat Motivasyonu

Kültür ve turizm insanları ve toplumları buluşturan, bir araya getiren, geçmişin ve bugünün kültür ve sanat ürünleri ile birbirlerini anlamalarını, kültür yoluyla diyalog kurmalarını sağlayan (Pekin, 2011) ve birbirlerine ayrılmaz şekilde bağlı olan iki olgudur (Richards, 2018). Kültürün somut ve somut olmayan kaynakları kültürel miras kavramını ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kültürel miras atalardan miras kalan, bireysel ve toplumsal anlam yüklendiği için korunan, insanlar arası iletişimlerinin ve insan davranışlarının eserleri ve ifadeleri olan kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarımı ve kültürlerin etkileşimi sonucu ortaya çıkmıştır (Hereduc, 2005; Çınar ve Aydın, 2000). Zaman içerisinde kültür turizminin ön plana çıkması ve bu kapsamda kültürel miras verilen önemin artması kültürel miras turizmi kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kültürel miras turizmi ise ilk nesiller tarafından oluşturulan ve evrensel değerlere sahip olduğu düşünülen “tarihi eserler, mimari eserler, sanatsal açıdan önemli anıtlar ve arkeolojik yapılar ile destanlar, törenler, festivaller” gibi tüm somut ve somut olmayan kültürel miras varlıklarının tamamının turistik bir ürün olarak turistlere sunulması ile ortaya çıkan bir turizm türüdür (Öter ve Özdoğan, 2005). Kültürel miras motivasyonu temelinde gerçekleştirilen seyahatler ile turizm hareketliliğine katılan turistler ise kültürel miras turisti olarak isimlendirilmektedirler. Keskin, Furat ve Güler (2020, s.52) kültürel miras turistlerinin; tarihi, kültürel ve doğal turistik destinasyonları da içine dahil edecek biçimde; geçmiş ve günümüz hikâyelerini, kurumlarını ve insanların anımsatan yerleri ve etkinlikleri deneyimleme amacıyla seyahat ettiklerini belirtmişlerdir. Jovicic (2014) kültürel miras turistlerini; yüksek motivasyonlu kültürel miras turisti, ana turistik yerleri ziyaret etmeyi hedefleyen turistik turist, günlük düzenlenen kültürel turizm etkinliklerine katılım gösteren, kültürel değerlerin sürdürülebilirliği için onlara sahip çıkan kültürel miras turisti, ana ilgisi kültür olmayan ve kültürel deneyimi yüzeysel olan tesadüfi kültürel miras turisti ve kültür ilgi alanı olmamasına karşın deneyimleri ile kültür birikimi yapan kazara kültürel miras turisti olarak beş başlık altında tanımlamaktadır. Bu beş tür kültürel miras turisti, iki temel grupta değerlendirilebilir. Birinci grup temel seyahat motivasyonları kültür olan başka bir deyişle kültürü tüketen kültürel miras turistleri; ikinci grup ise kültürün temel seyahat motivasyonu olmadığı yalnızca bir tamamlayıcı ve tesadüfi olduğu kültürel miras turistleri olarak ifade edilmektedir (Triarchi ve Karamanis, 2017). Literatürde kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarına yönelik yapılan çalışmalarda kültürel değerlerin hem temel motivasyon kaynağı olabileceğine hem de temel motivasyon kaynağı olmayıp ikincil bir aktivite olabileceği konusunda yoğun bir görüş hakimdir (Silberberg, 1995; Stebbins, 1996; Foo ve Rosetto, 1998; Shifflet ve Associates, 1999; Kozak, 2000; Poria, Butler ve Airey, 2001; Hughes, 2002; McKercher, 2002; Kızılırmak ve Kurtuldu, 2005; Nyaupane, White ve Budruk, 2006; Espelt ve Benito, 2006; Hausmann, 2007; Altunel ve Kahraman, 2012; Özel ve Kozak, 2012; Nyaupane ve Andreck, 2014; Aydın ve Sezerel, 2017).

Literatür incelendiğinde kültürel miras alanlarını ziyaret eden kültürel miras turistlerinin temel motivasyonlarını miras alanlarını tecrübe etmek ve deneyimlemek (Hargrove, 2002; Poria, Butler ve Airey, 2004; Nguyen ve Cheung, 2014; Fernández, PérezGálvez ve López-Guzmán, 2016) olarak ifade etmek mümkündür. Kültürel miras turistleri kültürel değerlerin yanı sıra Keskin, Furat ve Güler’e

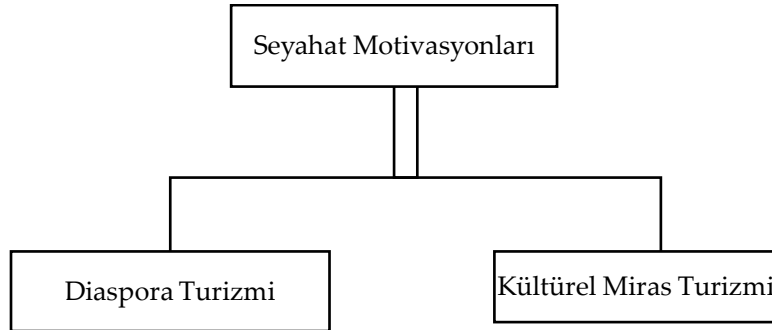
(2020) göre hem doğal ve kültürel cazibe merkezlerini hem hikâyeleri, kurumları ve insanları temsil eden fiziki yerleri hem de etkinlikler deneyimleme motivasyonları ile de seyahat etmektedirler. Hughes'a (2002) göre, kültürel miras turistleri, sıklıkla seyahat eden, yüksek eğitim ve gelir düzeyinde olan bireylerdir ve kültür turizmi pazarında büyük ölçüde arzu edilen üst düzey turist sınıfını oluşturmaktadırlar. Kültürel miras turistleri seyahatlerinde yeni bilgiler edinme, farklı deneyimler kazanma ve kendini keşfetme gibi motivasyonlara da sahip olabilmektedirler (Hausmann, 2007). Kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarını eğitimi, klasik öğrenmeyi, festivallere, tiyatro gösterilerine, resitallere ve sanat etkinliklerine katılmayı, kültürel deneyim kazanmayı, turistik faaliyetlere katılmayı ve iş seyahatleri sırasında kültürel etkinliklere katılma olanağı bulmayı amaçlayan seyahatler olarak altı madde halinde sıralamak mümkündür (Richards, 2001; Lohmann ve Mundt, 2002; Uygur ve Baykan, 2007; Saçlı ve Ersöz, 2019; Dilek, 2020).

Yöntem

Bu araştırma, diaspora ve kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyup motivasyon faktörlerini betimlemeyi hedefleyen nitel bir araştırmadır. Araştırmanın verileri iki şekilde elde edilmiştir.

Diaspora turistlerinin seyahat motivasyonları faktörlerini belirlemek için ilgili literatürün incelenmesinin yanı sıra 14 katılımcı ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizi yapılmıştır ve analiz sonucunda ortaya çıkan motivasyon faktörlerinden yararlanılmıştır. Yapılan görüşmelerin içerik analizi sonucunda anlam ifade eden 42 adet kavram ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan kavramlar analiz edilirken, birbiri ile benzer durumları ifade eden ve yakın anlamlar taşıyan kavramlar birleştirilmiştir ve kodlanmıştır. Kodlama sonucunda 13 adet kod ortaya çıkmıştır. Elde edilen kodlar kendi içerisinde kategorize edilerek diasporaların seyahat motivasyonlarıyla ilgili 2 tema belirlenmiştir. Belirlenen temalar Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Temalar

Kaynak: Pala, 2022'den derlenmiştir.

Kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonları belirlemek için ise ilgili literatürde yer alan araştırmalar incelenerek doküman analizi tekniğinden faydalanılmıştır. Araştırma konusunun güncelliği göz önünde bulundurularak, 2019 yılı itibariyle yapılan çalışmalar araştırmaya dahil edilmiştir. İlgili literatürün analizi gerçekleştirilirken, metin içinde geçecek şekilde "kültürel miras turisti" kavramı Türkçe olarak Google Scholar veri tabanında aranmıştır ve bu arama sonucunda kavramın içinde geçtiği 2 çalışmaya rastlanılmıştır. Ayrıca kültürel miras ve kültür turizmi alanında Türkçe yazılan ve basılan kitaplar tarandığında 2 kitapta "kültürel miras turisti" kavramına rastlanılmıştır ve ilgili bölümler incelenmiştir. Rastlanılan bu çalışmalar ve kitap bölümleri araştırmaya dahil edilmiştir. Bunun yanı sıra, daha verimli sonuçlar elde etmek ve gelecek araştırmacılara daha belirgin öneriler sunmak adına, ilgili literatürde yer alan ve içerisinde hem diaspora turizminin hem de kültürel miras turizminin birlikte yer aldığı ve kültüre dayalı turizm türlerinin ortak motivasyon faktörlerinin içerik analizini gerçekleştiren 1 derleme makale de araştırmaya dahil edilerek araştırmanın kapsamı genişletilmiştir. Araştırmaya dahil edilen çalışmalar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmalar

Çalışma Adı	Çalışma Türü	Çalışmanın Yazarı/Yazarları	Çalışmanın Yılı
“Batı Karadeniz Bölümü Antik Kentlerinin Kültürel Miras Turizmi Açısından Değerlendirilmesi”	Araştırma Makalesi	Türker, N. ve Yaşar, Z.	2019
“Kültürel Miras Turizminin Neden Arşivlere İhtiyacı Var?”	Araştırma Makalesi	Keskin, İ., Furat, M. F. ve Güler, C.	2020
“Kültürel Miras ve Turizm (Disiplinlerarası Yaklaşım)” isimli kitabın içerisinde “Kültürel Miras Turisti ve Tipolojisi” bölümü	Kitap Bölümü	Editörler: Gümüş, M. ve Dilek, S. E. Bölüm Yazarı: Dilek, S. E.	2020
“Kültür Turizmi Motivasyonları” isimli kitabın içerisinde “Kültürel Miras Turizmi ve Motivasyonları” bölümü	Kitap Bölümü	Editör: Tören, E. Bölüm Yazarı: Türkmen, E.	2021
“Kültüre Dayalı Turizm Çeşitlerinin Motivasyon Faktörlerinin İçerik Analizi”	Derleme Makale	Tören, E.	2023

Bu araştırma ile, içerik analizi sonucunda ortaya çıkan temaların bir diğer deyişle diaspora turistlerinin seyahat motivasyonlarının ve sınırları çizilerek gerçekleştirilen literatür taraması sonucunda araştırmaya dahil edilen makalelerin ve kitap bölümlerinin ortaya koymuş olduğu kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme ile de diaspora ve kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonları benzerlikler ve farklılıklar bakımlarından karşılaştırılmıştır.

Tüm araştırmaların taşıdığı etik ilkeler dahilinde geçerli ve güvenilir bilgi üretme kaygısı, nitel araştırma geleneği de taşımaktadır. Bu nedenle araştırmanın geçerliğinin ve güvenilirliğinin, nitel araştırma geleneğinde isimlendirildiği şekilde ifade edildiğinde ise inandırıcılığının ve tutarlılığının sağlanması için kategorizasyon ve kodlama aşamalarında uzman görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşlerine başvurularak şekillendirilen bu araştırmanın inandırıcılığı ve tutarlığı bu yöntem ile sağlanmaya çalışılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Diaspora turistlerinin seyahat motivasyonlarını belirlemek için 14 kişi ile yapılan yarı yapılandırılmış biçimde hazırlanan, yüz yüze ve çevrimiçi olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilen görüşmelerle elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur ve anlam ifade eden 42 kavram elde edilmiştir. Elde edilen kavramların her biri, birer kod olarak kabul edilip kategorize edilmiştir ve 13 koda indirgenmiştir. Kodların her biri, bir seyahat motivasyonu faktörü olarak kabul edilmiştir ve tekrar bir kategorizasyon işlemine tabi tutulup 2 tema ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkarılan temaların

her biri ise bir seyahat motivasyonu olarak kabul edilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen temalar ve kodlar bir diğer deyişle seyahat motivasyonları ve motivasyon faktörleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar
Diaspora Turist Motivasyonları	<ul style="list-style-type: none">• Aile• Aidiyet• Anavatan• Atalar• Deneyim• Etkinlik• İş seyahati• Keşif• Kökler• Kültür• Kültürel miras• Referans etkisi• Turistik seyahat
Kültürel Miras Turist Motivasyonları	<ul style="list-style-type: none">• Aidiyet• Deneyim• Etkinlik• İş seyahati• Keşif• Kültür• Kültürel miras• Referans etkisi• Turistik seyahat

Kaynak: Pala, 2022’den derlenmiştir.

Diaspora turistlerinin seyahat motivasyonlarını hem ilgili literatür incelendiğinde hem de yapılan görüşmeler analiz edildiğinde, genel hatlarıyla Tablo 2’de sunulduğu gibi diasporik bilinç, referans etkisi, etkinlik ve kültürel miras olarak sıralamak mümkündür.

Kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarını inceleyen ve araştırmaya dahil edilen çalışmalar incelendiğinde ise kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonları kültürel miras, deneyim, merak, etkinlik, turistik ziyaretler, bilgi edinme, kendini keşfetme, turistik faaliyetlere katılma, kültür, eğitim, iş seyahatleri sırasında kültürel etkinliklere katılma, festivallere ve etkinliklere katılma olarak sıralanmaktadır.

Diaspora ve kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonları incelendiğinde her iki turist türünün motivasyonlarının temel farklılıkları olsa da ortak motivasyonlarının da var olduğu ifade edilebilmektedir. Diaspora ve kültürel miras turistlerinin benzer seyahat motivasyonları Tablo 3’te gösterilmiştir. Tablo 3’te sunulan benzer motivasyon faktörleri kendi içlerinde benzerlikler gösterebildiği gibi farklılıklar da gösterebilmektedirler. Örneğin, referans etkisi motivasyonu seyahat eden diaspora ve kültürel miras turistleri benzer olarak araştırmalarını, dizileri, filmleri ve edebi eserleri kendilerine motivasyon edinirler; fakat diaspora turistlerinin bu benzerliklerin yanı sıra aile büyüklerinin hikayelerini ve anlatılarını, kültürel miras turistlerinin ise benzerlikleri merak duygusu ile hareket ederek deneyimlemeyi kendilerine motivasyon edindikleri ifade edilebilmektedir.

Tablo 3. *Diaspora ve Kültürel Miras Turistlerinin Benzer Seyahat Motivasyonları*

Benzer Seyahat Motivasyonları		
Aidiyet	Deneyim	Etkinlik
İş Seyahati	Keşif	Kültür
Kültürel Miras	Referans etkisi	Turistik seyahat

Kaynak: Türker ve Yaşar, 2019; Dilek, 2020; Keskin, Furat ve Güler, 2020; Türkmen, 2021; Pala, 2022; Tören, 2023'ten derlenmiştir.

Diaspora ve kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonları incelendiğinde her iki turist türünün benzer motivasyonları olsa da farklı motivasyonlarının da olduğu görülmektedir. Diaspora ve kültürel miras turistlerinin farklı seyahat motivasyonları Tablo 4'te gösterilmiştir. Tablo 4'te sunulan farklı motivasyon faktörlerinin tamamının kültürel miras turistleri için pek anlam ifade etmese de bu faktörlerin diaspora turistleri için anlam ifade eden temel motivasyon faktörleri olduğu söylenebilmektedir. Diaspora turistlerinin seyahat motivasyonlarını kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarından ayırtıran bu faktörler, diasporaların anavatanlarından göç edip farklı bölgelerde hayatlarını yeniden kurmuş olduğu için ortaya çıkmaktadır. Kültürel miras turistleri farklı kültürlerin yer aldığı destinasyonları görme ve farklı kültürlere ait aile yapılarını tanıma motivasyonlarıyla merak ettikleri coğrafyalara seyahat ederken diaspora turistleri kendi ailelerine, atalarına ve köklerine ait bağları nedeniyle anavatanlarına seyahat etmektedirler.

Tablo 4. *Diaspora ve Kültürel Miras Turistlerinin Farklı Seyahat Motivasyonları*

Farklı Seyahat Motivasyonları	
Aile	Anavatan
Atalar	Kökler

Kaynak: Türker ve Yaşar, 2019; Dilek, 2020; Keskin, Furat ve Güler, 2020; Türkmen, 2021; Pala, 2022; Tören, 2023'ten derlenmiştir.

Araştırma sonucunda elde bulgular ve ilgili literatürde yer alan çalışmaların bulguları değerlendirildiğinde hem diaspora hem de kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarının benzerliği ve farklılığı konusunda literatürde geniş bir fikir birliği olduğunu ifade etmek mümkündür. Araştırmanın bu bölümünde her iki turist türü için bir değerlendirme yapılarak ilgili literatür ile araştırma sonucunda elde edilen bulgular tartışılmıştır.

Diaspora turistlerinin seyahat motivasyonlarını konu edinen çalışmaların sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde turistlerin kökler, kimlik bilinci, atalar, anavatana bağlılık, aile ve arkadaş ziyareti, tarihi bağlar, aidiyet, miras, anavatana keşif isteği, anavatan ile ilgili anlatılanlara duyulan merak, diziler, filmler, öğrenme isteği, inanç, ibadet, deneyim, tatil, iş seyahati, nostalji, özlem, anavatanda gerçekleşen etkinlikler, gastronomi ve kültürel miras motivasyonlarıyla anavatana seyahat ettiği belirlenirken (Baldassar, 2001; Tören, 2012; Iorio ve Corsale, 2013; Tören, 2014; Arık Yüksel, 2018; Murdy, Alexander ve Bryce, 2018; Tören, 2018; Çıki, 2020; Çıki ve Kızanlıklık, 2021; Çıki ve Kızılırmak, 2021; Pala ve Tören, 2021; Tören, 2021; Pala, 2022), yapılan bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre ise turistlerin aile, aidiyet, anavatan, atalar, deneyim, etkinlik, iş seyahati, keşif, kökler, kültür, kültürel miras, referans etkisi ve turistik seyahat motivasyonlarıyla anavatana seyahat ettiği belirlenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular ile literatürde yer alan çalışmaların bulguları karşılaştırıldığında her ikisinde de diaspora turistlerinin seyahat motivasyonlarının benzer olduğu tespit edilmiştir. Diaspora turistlerinin seyahat motivasyonlarının benzerlikleri değerlendirildiğinde ise aynı motivasyonların farklı biçimlerde isimlendirildiğini söylemek mümkündür. Örneğin literatürde yer alan çalışmalarda anlatılanlara duyulan merak, diziler ve filmler olarak isimlendirilen motivasyonlar bu çalışmada referans etkisi olarak isimlendirilmiştir.

Kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarını konu edinen çalışmaların sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde turistlerin doğal, tarihi ve kültürel miras alanlarını tecrübe etme ve deneyimleme motivasyonlarıyla seyahat ettiği belirlenirken (Hargrove, 2002; Poria, Butler ve Airey, 2004; Nguyen ve Cheung, 2014; Fernández, PérezGálvez ve López-Guzmán, 2016; Keskin, Furat ve

Güler, 2020), yapılan bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre ise kültürel miras turistlerinin aidiyet, deneyim, etkinlik, iş seyahati, keşif, kültür, kültürel miras, referans etkisi ve turistik seyahat motivasyonlarıyla seyahat ettiği belirlenmiştir. Hem bu araştırmanın hem de literatürde yer alan diğer çalışmaların sonuçlarında elde edilen bulgular değerlendirildiğinde temel benzerlikler olsa da bulguların birtakım farklılıklar gösterdiği söylenebilmektedir. Bulgular deneyim, kültür, turistik seyahat ve referans etkisi motivasyonlarıyla benzerlikler gösterirken iş seyahati ve aidiyet motivasyonlarıyla farklılaşmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Diaspora turistlerinin ve kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarını benzerlikler ve farklılıklar açısından değerlendirmeyi hedefleyen bu araştırmanın, turizm literatüründe konu ile ilgili var olan boşluğu doldurmaya yönelik oluşu ve literatüre katkı sağlayışı açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın gerçekleştirilen doküman analizi ve içerik analizi ile elde ettiği 2 tema diaspora turistlerinin seyahat motivasyonlarını; araştırmaya birtakım sınırlandırmalar ile dahil edilen araştırmaların doküman analizi ile ise kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonları ortaya konmuştur.

Diaspora turistlerinin seyahat motivasyonlarının kökler, atalar, aile, anavatan, aidiyet, keşif, referans etkisi, etkinlik ve kültürel miras olduğu; kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarının ise kültürel miras, deneyim, merak, etkinlik, turistik ziyaretler, bilgi edinme, kendini keşfetme, turistik faaliyetlere katılım, kültür, eğitim, iş seyahatleri sırasında kültürel etkinliklere katılım, festivallere ve etkinliklere katılım olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında konu ile ilgili literatür incelendiğinde hem diaspora hem de kültürel miras turizminin, kültüre dayalı turizm çeşitlerinden biri olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle diaspora turistlerinin de kültürel miras turistlerinin de temel farklılıklar olsa da çoğunlukla benzer seyahat motivasyonlarına sahip olacağı düşünülmüştür. Bu düşünceden yola çıkılarak gerçekleştirilen araştırmada her iki turist türünün de seyahat motivasyonları olarak ifade edilen benzerliklerin ve farklılıkların varlığı saptanmıştır. Diaspora ve kültürel miras turistlerinin ortak seyahat motivasyonlarının aidiyet, deneyim, etkinlik, iş seyahati, kaçış, keşif, kültür, kültürel miras, merak, öğrenme, referans etkisi ve turistik seyahat olduğu sonucu elde edilmiştir. Ortak seyahat motivasyonlarının her biri kendi içerisinde değerlendirildiğinde motivasyonunun temel olarak benzediği fakat detaylandırıldıkça farklılaştığı görülmüştür. Bir örnek ile açıklanacak olursa, her iki turist türü de kültür ve kültürel miras motivasyonlarıyla seyahat ederken, diaspora turistleri atalarının ve ailelerinin kültürlerini yani kendi kültürlerini duygusal ve tarihi bağlar ile hareket ederek merak ettiği, keşfettiği, öğrendiği ve deneyimlediği kültürel miras turistlerinin ise tüm bunları merak duygusu ile farklı kültürleri tanımak ve keşfetmek için gerçekleştirdiği saptanmıştır. Bir diğer ortak seyahat motivasyonu olan aidiyet, diaspora turistlerinde duygusal, kültürel ve tarihi aidiyet olarak diasporaları turizm hareketliliğine katılmaya motive ederken kültürel miras turistlerinde farklı kültürlerle ve topluluklara ait olup keşif ve deneyim yaşama hedefleriyle kişileri motive etmektedir. Kültürel miras turistlerinin gerçekleştirdikleri seyahatlerinde öncelikli olarak turistik çekicilikler ile motive oldukları diaspora turistlerinin ise öncelikli olarak anavatanı ziyaret hedefi ile motive oldukları sonrasında ise diğer turistik çekicilikleri seyahatlerine dahil ettikleri sonucu elde edilmiştir.

Hem diaspora hem de kültürel miras turistlerinin, turist profilleri değerlendirildiğinde diaspora turistlerinin anavatanlarından göç ettikleri bölgelerde kurdukları eğitim, çalışma ve aile hayatı düzenleri ile anavatanlarında gerçekleşen ve diasporaları seyahat etmeye iten etkinliklere göre seyahat ederek tatillerini değerlendiren bir turist profili çizdiği; kültürel miras turistlerinin ise daha sık seyahat eden, eğitim ve gelir düzeyleri yüksek olan ve üst düzey turist sınıfında yer alan bireylerden oluşan bir turist profili çizdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın yapılmasının, ilgili literatürdeki boşluğu doldurmaya katkı sağlaması hedefiyle ileride konu ile ilgili araştırma yapmayı planlayan araştırmacılara, diaspora ve kültürel miras turistlerinin yanı sıra kültüre dayalı diğer turizm çeşitlerine katılan inanç turisti, hüznü turisti, etnik turisti, gastro turisti, festival turisti ve şehir turisti gibi turist türlerinin seyahat motivasyonlarının da

değerlendirilmesi önerilmektedir. Ayrıca konu ile ilgili, nitel görüşmelerden faydalanıp alan araştırmasının yapılarak bu çalışmada yer alan diaspora ve kültürel miras turizmleri veya kültüre dayalı turizm çeşitlerinin tamamının yer aldığı yeni bir araştırma ile seyahat motivasyonları ve turist profilleri değerlendirilerek deneysel bir çalışma yapılması da sunulan bir diğer öneridir. Sunulan öneriler doğrultusunda gerçekleştirilecek araştırmaların ise turist davranışı için önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma, gelecek araştırmalara sunduğu öneriler dışında turizm endüstrisi için de birtakım öneriler geliştirmiştir. Turizm endüstrisinin paydaşlarından biri olan seyahat acenteleri yapılan bu akademik araştırma doğrultusunda diaspora ve kültürel miras turistlerinin seyahat motivasyonlarını baz alarak bu kapsama uygun tur programları oluşturup turizm hareketliliğine katkıda bulunabilirler. Bunun yanı sıra yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları gibi resmi kurumlar tarafından diasporaların turizm hareketliliğine dahil olmalarını sağlamak adına festivaller ve anma etkinlikleri gibi organizasyonlar düzenlenebilir ve düzenlenen organizasyonlar kültürel miras turistleri bakımından da çekiciliği sağlanabilir.

Etik Beyan

“Diaspora ve Kültürel Miras Turistlerinin Seyahat Motivasyonları Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Not

Bu çalışmada, Dr. Öğr. Üyesi Emrullah TÖREN danışmanlığında Berna PALA tarafından 2022 yılında hazırlanan “Diasporaların Seyahat Motivasyonlarında Kültürel Miras Varlıklarının Önemi: Bulgaristan Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinin verilerinden faydalanılmıştır.

Kaynakça

- Alexander, M., Bryce, D. ve Murdy, S. (2017). Delivering the past: Providing personalized ancestral tourism experiences. *Journal of Travel Research* 56(4), 543-555.
- Altunel, M. ve Kahraman, N. (2012). Kültür turisti tipolojilerinin belirlenmesi: İstanbul örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi* 23(1), 7-18.
- Arik Yüksel, T. (2018). Köken Turizmi: Mardin Süryanileri Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Batman: Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, S. ve Sezerel, H. (2017). Seyahat Motivasyonlarına İlişkin Bir Yazın İncelemesi. *Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 7(2), 118-140. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nevsosbilen/issue/33522/330982>
- Baldassar, L. (2001). *Visits Home: migration experiences between Italy and Australia*. Melbourne, Australia: Melbourne University Press.
- Baloğlu, S. ve Uysal, M. (1996). Market segments of push and pull motivations: A canonical correlation approach. *International Journal of Contemporary Hospitality Management* 8(3), 32-38.
- Ben-Rafael, E. (2013). Diaspora. *Current Sociology* 61(5-6), 842-861.
- Cohen, R. (1997). *Global diasporas: An introduction*. London: UCL press.
- Coles, T. (2012). Diaspora, Cultural Capital ve the Production of Tourism Lessons From Enticing Jewish-Americans to Germany. T. C. (Ed.) (Dü.) içinde, *Tourism, Diasporas ve Space* (s. 217-232). New York: Routledge.
- Crompton, J. L. (1979). Motivations for pleasure vacation. *Annals of tourism research* 6(4), 408-424.
- Çıki, K. (2020). *Diaspora Turizmi Kapsamında Göçmen Türklerin Seyahat Motivasyonlarının ve Anavatana Bağlılıklarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Hacı Bayram Veli Ü.
- Çıki, K. ve Kızanlıklı, M. (2021). Almanya'da Yaşayan İkinci Kuşak Göçmen Türklerin Seyahat Motivasyonlarının ve Anavatana Bağlılıklarının Diaspora Turizmi Kapsamında İncelenmesi: Köln Örneği. 115-132. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

- Çıki, K. ve Kızılırmak, İ. (2021). İkinci Kuşak Türk Diasporasının Anavatan Seyahatlerinde Gastronomi Faktörünün İncelenmesi. *Uluslararası Turizm, Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi* 5(2), 101-112.
- Çınar, K. ve Aydın, D. (2000). The Sustainability of Cultural Heritage: Two Sample Houses in Konya, Earthquake Safe Lessons to be Learned from Traditional Construction? On The Seismic Performance of Traditional Buildings International Conference UNESCO, ICOMOS. İstanbul.
- Dann, G. M. (1977). Anomie, Ego-Enhancement ve Tourism. *Annals of Tourism Research* 4(1), 84-94.
- Diker, O. ve Deniz, T. (2017). Coğrafya ve Tarih Perspektifinden Somut Kültürel Miras ve Türkiye. İstanbul: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dilek, S. (2020). Kültürel Miras Turisti ve Tipolojisi. M. Gümüş ve S. E. Dilek içinde, Kültürel Miras ve Turizm (Disiplinlerarası Yaklaşım) (s. 35-50). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Espelt, N. G. ve Benito, J. A. D. (2006). Visitors' Behavior in Heritage Cities: The Case of Girona. *Journal of Travel Research*, 44(4), 442-448.
- Fernández, G.A.M., Pérez-Gálvez, J.C. ve López-Guzmán, (2016) T. Tourist motivations in a heritage destination in Spain. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 7(3),1- 10. DOI: 10.1515/ejthr-2016-0024.
- Foo, L. ve Rossetto, A. (1998). Cultural Tourism in Australia: Characteristics and Motivations. BTR Occasional Paper no.27. Canberra: Bureau of Tourism Research.
- Gümüş, M. ve Dilek, S. E. (2020). Kültürel Miras ve Turizm (Disiplinlerarası Yaklaşım). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hargrove, C. M. (2002). Heritage tourism. CRM-WASHINGTON-, 25(1), 10-11.
- Harman, S. (2014). Bağımsız Seyahat Eden Yerli Gezginlerin Seyahat Motivasyonları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim, İktisat ve İşletme Dergisi* 10(21), 107-128.
- Harman, S., Çakıcı, A. C. ve Akatay, A. (2013). İstanbul'a gelen sırt çantalı turistlerin seyahat motivasyonları üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 13(25), 267- 300.
- Hausmann, A. (2007). Cultural tourism: Marketing challenges and opportunities for German cultural heritage. *International Journal of Heritage Studies* 13(2), 170-184.
- Hereduc. (2005). Heritage in the classroom: A practical manuel for teachers. Şubat 5, 2021 tarihinde <http://www.hereduc.net/hereduc/> adresinden alındı.
- Huang, W., Hung, K. ve Chen, C. (2018). Attachment to the home country or hometown? Examining diaspora tourism across migrant generations. *Tourism Management*, 68, 52-65.
- Hughes, H. (2002). Culture and tourism: a framework for further analysis. *Managing Leisure* 7(3), 164-175.
- Iorio, M. ve Corsale, A. (2013). Diaspora ve Turizm Transylvanian Saxons Visitng the Homeland. *Tourism Geographies* 15(2), 198-232.
- Iso-Ahola, S. E. (1982). Toward a Social Psychological Theory of Tourism Motivation: A Rejoinder. *Annals of Tourism Research* 9(2), 56-62.
- Jovicic, D. (2014). Cultural tourism in the context of relations between mass and alternative tourism. *Current Issues in Tourism* 19(6), 605-612.
- Keskin, İ., Furat, M. ve Güler, C. (2020). Kültürel miras turizminin neden arşivlere ihtiyacı var?. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 14, 43-84.
- Kızılırmak, İ. ve Kurtuldu, H. (2005). Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma. *Ticaret Turizm ve Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 100-120.
- Kim, S. S., Lee, C. K. ve Klenosky, D. B. (2003). The influence of push ve pull factors at Korean national parks. *Tourism Management*, 24(2), 169-180.
- Kozak, M. (2000). Comparative Analysis of Tourist Motivations by Nationality. *Tourism Management*, 23, 221-232.
- Kramer, A. M. (2011). Mediatizing memory: History, affect and identity in who do you think you are. *European Journal of Cultural Studies* 14(4), 428-445.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2009). *Kültürel Miras ve Müzecilik*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

- Lee, H. (2004). Second Generation Tongan Transnationalism: Hope for the Future. *Asia PasificViewpoint*, 235-254.
- Li, T., Mckercher, B. ve Chan, E. (2019). Towards a conceptual framework for diaspora tourism. *Current Issues in Tourism* 23(17), 1-18.
- Lohmann, M. ve Mundt, J. (2002). Tourism in western Europe: A collection of case histories. R. Voase içinde, *Maturing markets for cultural tourism: Germany and the demand for the 'cultural' destination* (s. 213-227). Licoln, UK: CABI.
- Mand, K. (2015). Childhood, Emotions and the Labour of Transnational Families. *Journal of Childhood and Adolescence Research Heft 1*, 25-39.
- McKercher, B. (2002). Towards a classification of cultural tourists . *International Journal of Tourism Research* 19(4), 95-107.
- Mitchell, K. (1997). Different diasporas ve the type of hybridity. *Environmental ve Planning D: Society ve Space*, 15(5), 533-553.
- Mook, D. (1996). *Motivation: the Organization of Action*. Norton: New York.
- Moutinho, L. (2000). Trends in tourism. *Strategic Management in Tourism*, 3-16.
- Murdy, S., Alexander, M. ve Bryce, D. (2018). What pulls ancestral tourists 'home'? An analysis of ancestral tourist motivations. *Tourism Management*, 64, 13-19.
- Nguyen, T. H. H., ve Cheung, C. (2014). The classification of heritage tourists: A case of Hue city, Vietnam. *Journal of Heritage Tourism*, 9(1), 35-50.
- Nyaupane, G. P., White, D. ve Budruk, M. (2006). Motiva-based tourist market segmentation: An application to native American cultural heritage sites in Arizona, USA. *Journal of Heritage Tourism* 1(2), 81-99.
- Nyaupane, G. ve Andereck, K. (2014). Visitors to cultural heritage attractions: An activity-based integrated typology. *Tourism, Culture and Communication*, 14(1), 17-26.
- Otoo, F., Kim, S. ve Choi, Y. (2021). Developing a Multidimensional Measurement Scale for DiasporaTourists' Motivation. *Journal of Travel Research*, 60(2), 417-433.
- Öter, Z. ve Özdoğan, O. (2005). Kültür Amaçlı Seyahat Eden Turistlerde Destinasyon İmajı: Selçuk-Efes Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 127-138.
- Özel, Ç. ve Kozak, N. (2012). Motive Based Segmentation of the Cultural Tourism Market: A Study of Turkish Domestic Tourist. *Journal of Quality Assurance in Hospitality ve Tourism*, 13(3), 165-186.
- Pala, B. ve Tören, E. (2021). The Evaluation of the Motivations of Diaspora Visit to the Homeland Within the Scope of Cultural Heritage Assets. *International Joint Conference On Hospitality And Tourism*. Pulau Pinang: International Joint Conference On Hospitality And Tourism.
- Pala, B. (2022, Mayıs 27). Diasporaların Seyahat Motivasyonlarında Kültürel Miras Varlıklarının Önemi: Bulgaristan Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Kırklareli, Türkiye: Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pearce, P. L. ve Lee, U. (2005). Developing the travel career approach to tourist motivation. *Journal of Travel Research* 43, 226-237.
- Pekin, F. (2011). *Çözüm: Kültür Turizmi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Pizam, A. ve Mansfeld, Y. (1999). *Consumer Behavior in Travel ve Tourism*. Engleve: Haworth Press.
- Poria, Y. Butler, R., ve Airey, D. (2001). Clarifying heritage tourism. *Annals of Tourism Research* 28(4), 1047-1049.
- Poria, Y., Butler, R. ve Airey, D. (2004) 'Links between Tourists, Heritage, and Reasons for Visiting Heritage Sites', *Journal of Travel Research*, 43(1), 19-28.
- Richards, G. (2001). Innovations in cultural tourism. J. Butcher içinde, *Cultural tourists or a culture of tourism? developments in the European cultural tourism market* (s. 1-19). Tilburg, Netherlands: Atlas.
- Richards, G. (2018). Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36(1), 12-21.
- Saçlı, Ç. ve Ersöz, B. (2019). Şeb-i Arus törenlerine katılan yerli turistlerin kültür tipolojileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 41, 84-95.
- Safran, W. (1991). Diasporas in modern societies: Myths of homelve ve return. *Diaspora: A Journal of Transnational Studies*, 1(1), 83-99.

- Scheyvens, R. (2007). Poor cousins no more: Valvind the development potential of domestic ve diaspora tourism. *Progress in Development Studies*, 7(4), 307-325.
- Schlosser, J. (2011). Der Verlust Der Identität zu den Romanen von Siegfried Lenz. *Nordlit* 27, 83-93.
- Seraphin, H., Korstanje, M. ve Gowreesunkar, V. (2020). Diaspora ve ambidextrous management of tourism in post-colonial, post-conflict ve post-disaster destinations. *Journal of Tourism ve Cultural Change*, 18(2), 13-132.
- Shifflet, D. ve Associates. (1999). Pennsylvania heritage tourism study. Mart 24, 2021 tarihinde https://gala.gre.ac.uk/id/eprint/19518/7/19518ve20NGUYEN_The_Classification_of_Heritage_Tourists_2013.pdf adresinden alındı
- Silberberg, T. (1995). Cultural tourism and business opportunities for museums and heritage sites. *Tourism Management*, 165, 361-365.
- Stebbins, R. (1996). Cultural tourism as serious leisure. *Annals of Tourism Research* 23(4), 948-950.
- Swarbrooke, J. ve Horner, S. (2007). *Consumer Behaviour in Tourism*. Burlington, USA.
- TDK. (2023). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. 04.09.2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- TDK. (2023). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. 03.09.2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Tören, E. (2012). Ata Toprağı Ziyaretlerinin Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi. VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, 550-566. Antalya.
- Tören, E. (2014). Diasporaların Anavatan Ziyaretleri: Almanya Türk Federasyon Türkiye Kültür Gezisi 2013 Üzerine Bir Alan Araştırması. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir.
- Tören, E. (2018). Tarihi Bağlarla Seyahat Eden Kültür Turistlerinin Motivasyonlarına Yönelik Bir Ölçek Geliştirme: Balkanlar Örneği.
- Tören, E. (2021). Kültür Turizmi Motivasyonları. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tören, E. (2021). Travel Motivations of Diaspora Tourists. N. Vatansever Toylan(Ed.) içinde, *Contemporary Issues in Tourism and hospitality: A Systematic Approach* (s. 50-66). Lyon: Livre de Lyon.
- Triarchi, E. ve Karamanis, K. (2017). The evolution of alternative forms of tourism: a theoretical background. *Business ve Entrepreneurship Journal*, 6(1), 39-59.
- Tsagarousianou, R. (2004). Rethinking the concept of diaspora: Mobility, connectivity ve communication in a globalised world. *Westminster Papers in Communication ve Culture* 1(1), 52-66.
- Türker, N. ve Yaşar, Z. (2019). Batı Karadeniz Bölümü Antik Kentlerinin Kültürel Miras Turizmi Açısından Değerlendirilmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (1), s. 1-26.
- Türkmen, E. (2021). Kültürel Miras Turizmi ve Motivasyonları. E. Tören içinde, *Kültür Turizmi Motivasyonları* (s. 7-24). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Uygur, S. M. ve Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi* 2, 30-49.
- Uysal, M. ve Hagan, L. (1993). Motivation of pleasure travel ve tourism. *Encyclopedia of Hospitality ve Tourism* 21, 798-810.
- Uysal, M. ve Jurowski, C. (1994). Testing the push ve pull factors. *Annals of Tourism Research*, 21(4), 844-846.
- Wang, C. (2016). University Students' Travel Motivation, Memorable Tourism Experience ve Destination Loyalty for Spring Break Vacation. Doctoral dissertation. Auburn University.
- Wilkoszewski. (2010). Dönüşmekte olan Siyasi Kimlikler: Türkiye'deki Doğu Türkistan-Uygur Diasporası. Ç. M. Ed: B. Pusch ve T. Wilkoszewski içinde, *Türkiye'ye Uluslararası Göç* 7 (s. 251-280). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Yıldırım, İ., Deniz, G. ve Dalkılıç, F. (2022). Kültürel Miras Turizmi Kapsamında Yapılan Yayınların Bibliyometrik Analizi. L. Altnay, O. M. Karatepe ve M. Tuna içinde, *Daha İyi Bir Dünya İçin Turizm Sayı* 2 (s. 1-16). Florida: University of South Florida (USF) M3 Publishing.